

2023

24-26
APRILIA / ABRIL / APRIL

Aurkezpena

Gerrak, diktadurak, erregimen autoritarioak eta giza eskubideen urraketa larriak jasan dituzten herrialdeetan gertatutakoa argitzeko aldi baterako ikerketa-mekanismoak dira Egiaren Batzordeak. Munduan 51 batzorde inguru egon dira, askotariko legatuekin. Jardunaldi horietan batzordeen esperientziak aztertzeko dira, eta gaian adituak diren pertsonak izango ditugu. Aditu horiek, batzorde bakoitzaren berrikuntze gain, bizikidetzeta eta adiskidetzeta eraikitzeak ikaskuntza etikoak azalduko dituzte.

24

APRILIA

Jardunaldien Inaugurazioa

Inauguratu zituen

JOSÉ M. GORROÑO ETXEBARRIETA
Gernika-Lumoko Alkatea

Aurten, Egiaren Batzordeak saritu ditugu, gertaerak argitzeko balio handia dutelako, eta, batez ere, eta garrantzitsuenak, biktimek prozesu horietan duten lekua dela eta. Egia biktimek duten eskubidea da, urrutiak izan ziren denbora, modu eta lekuean inguruabarrak bertatik bertara ezagutzeko. Halaber, urraketan autoren, egileen eta egilekideen izenak, eta haien filiazio militarra, politikoa, gremioa... ezagutzeko.

Egiaren inguruko eta adiskidetzeta-prozesuetan duen funtzeko eginkizunaren inguruko hausnartzeko espazio hau irekitzen dugu. Hemen dauden batzorde guztien parte-hartzea eskertzen dugu, beren esperientziak eta biktimen ahots hunkigarriak ekartzeko dizkigutela.

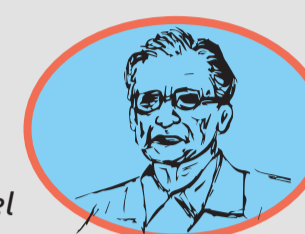
MARÍA OJANGUREN IDÍGORAS
Gernika Gogoratuz-eko Zuzendaria

Batzordeen zeregina hiru gairi buruzkoa da:

- 1) Epistemologikoa. Hau da, egia argitzea eta modu kolektiboan jabetzea. Posible al da gizarke giza gertatu zaiguna komunean pentsatzea?, aurrerapenak, oztzapenak eta erronkak.
- 2) Etikoa. Aurkikuntzak eta gomendioak. Zer ari gara ikasten berditasunean, duintasunean eta aniztasunean oinarritutako bizikidetzeta lortzeko?
- 3) Memoria. Egiaren Batzordeak iraganaren ulermen sozial-lean eragin nahi badute, egungo politikak aldatu ahal izateko eta etorkizuneko bizikidetzeta-esparru berrietan eragin ahal izateko; ulermen historiko, politikoa eta ekonomiko integral bateratzen jo liteke, eta metaketa-, desjabetze- eta segregazio-dinamiken euskarri diren gizarke-egiturak gainditzeko gai izan?

CAMILO GONZÁLEZ POSSO
Kolonbiako INDEPAZ, Instituto para la Paz y el Desarrollo, erakunde presidentea

Bonbardaketaren 80. urteurrenaren ospakizunean, Gernika Kolonbiako Bake Akordioa aitortzeko eman zuten "Bakearen eta Adiskidetzaren aldeko Gernika" Saria [...] eta Jose Maria Gorroño alkateak esan zuen: "Gernika ahanzturaren aurka agertzen da". Oromenak bere ondarea irudikatzen duela zioen. "Gertaerak ez errepikatuko eta bizitzaren alde, gerraren aurka, indarkeriaren aurka eta giza eskubideen alde adiskidetzeko memoria".

Gaur, berriz elkartuko gara egiaren eta bakearen aldeko eta gerraren aurkako hitzorduei bategan. T ragediaren ahanzturaren aurkako herri maxinatuen testigantza ematen duten Egiaren Batzordeekin izandako elkarriketa batean, ahanztura hori baita historia izatearen nahia duen iruzurra. Gernika, beraz, egiaren aldarrikapenaren hainbat adibide biltzen dira, bakea posible izan dadin. Egiaren Aldeko Batzordeek bizitzaren etika eta giza eskubideen defentsa izan dituzte komunean. Eta esan egin digute, egia gabe ez dago etorkizunik.

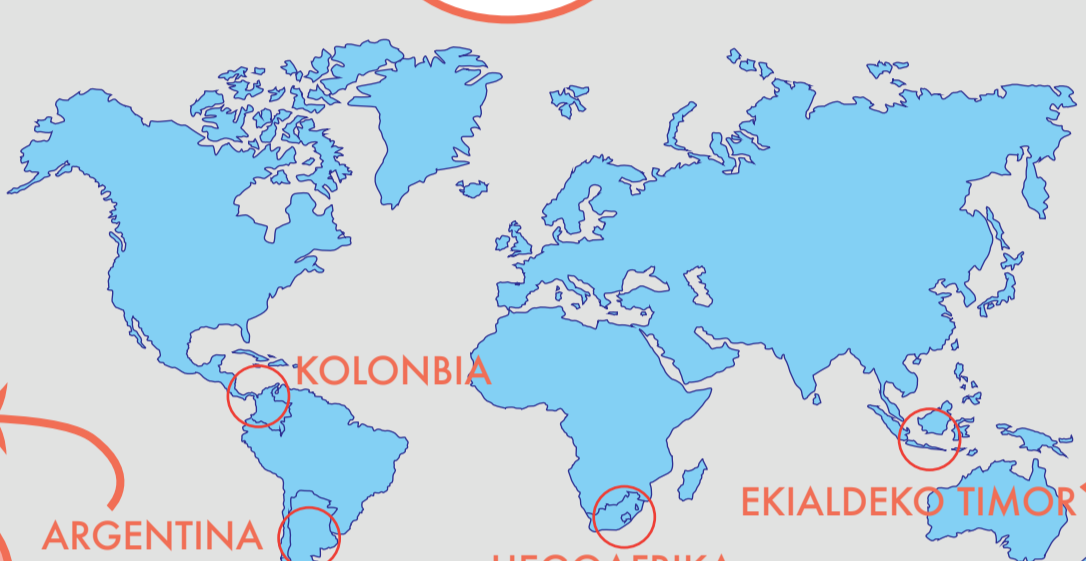
Egiaren batzordeak

Aurkezlea eta moderatzailea

CAMILO GONZÁLEZ POSSO

PABLO DÍAZ

DANIEL NINA

PADRE JOVITO RÉGO DE JESÚS ARAÚJO

Ekialdeko Timorreko "Harrera, Egia eta Adiskidetzeta Batzordeko" (CAVR) komisario ohia. Chega Zentro Nazionaleko Administrazio Kontseiluko kidea. Memoriaren Institutu Publikoa.

- Indonesiaren inbasio eta anexionaren ondoren (1975), Nazio Batuen Erakundeak babestutako erreferendum bat egin zen (1999), eta herritarren % 86k BAI esan zion independentziari.
- CAVR-ren agindua giza bilatzea, adiskidetzeta sustatzea, abusuak prebenitzea eta biktimen artatzea izan zen.
- Chega txostenak 204 gomendio planteatu zituen, eta ez zen bat bere ere ezarri.
- Beste aldeko Egiaren Batzorde bat sortu zen, Ekialdeko Timor eta Indonesiaren artean.
- Ezin diogu zigorgabetasunari inon irauten utzi. - Oraindik bide luzea dago egiteko.

- Bost urte eman zituen preso Argentinako diktadurak.
- Zer da egia? galdetzen dio bere buruari; eta zera erantzuten dio: Egia inoiz berriro ez gertatzen. Egia erdunak epaitzea eta zigortzea da.
- Gizakia ahula da hiltzen duelako, bortxatzen duelako. Iza ez da kuantitatiboa.
- Desagertua eraildako bat da, baina gure kulturaren gaubeila behar dugu.
- "La noche de los lápices" filmean parte hartu zuen, axilolatu, torturatu eta desagerrarazi zuten Claudia Falconerenganaiko maitasunagatik.

- Egiaren Batzordeak arrakastatsuenak, arrazakeriarri lotutako narraitza gainditu baitu. Politika publikoak eta hezkuntza-narraitza aldatu ziren.
- Hegoafrikako kasuak besteekin politikoki bizitzen erakusten ditu (Ubuntu).
- Asmatu zuten Batzordearen ereduak, Estatuak bultzatu eta kontrolatzen zuena, Batzordearen bera eta haren arduradunen osaketan (Nelson Mandela, Desmond Tutu eta abar), giza eskubideen belaunaldi desberdinak biltzen dituen Konstituzioan. Iraganeko monumentuak ez ziren erantsi eta bizikidetzera.
- Ahanztura gaikoa izan zen orainaldian elkarrekin bizitzeko, desberdintasun politikoak eta ideologikoak gaindituz; hala ere, ez ziren gainditu desberdintasun sozialak eta ekonomikoak, eta oraindik ere indarkeria-ekintzak gertatzen dira.

Memoria eta ahanzturari buruzko literatur solasaldia

LAURA RESTREPO
Idazle eta kazetari kolonbiarra

CRISTINA ARANA
Gernika-Lumoko Kultur Etxeko zuzendaria

Eta Maria Ojangueren lidgorasen parte-hartzea

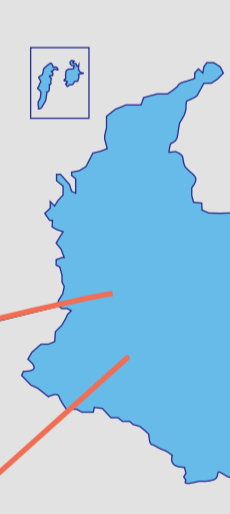
25

ABRIL

Kolonbiako Egia argitzeko, Bizikidetzarako eta Ez-errepikapenerako Batzordea

Aurkezlea eta moderatzailea

MARÍA OJANGUREN IDÍGORAS

Medikua. Unibertsitateko irakaslea eta indarkeriaren eta gatazka armatuaren eta horiek pertsonen eta komunitateen bizitzan eta osasunean duen eraginaren ikerketailea. Osasun publikoaren, kulturen, migrazioen eta giza eskubideen arloetako nazioarteko erakundearen aholkularia. CEVeKo komisario ohia.

Arkitektoa. "Memoriaren Etxea" museoko zuzendaria. Medellínko Alkatezako kontseilario eta Biktimen Unitate Nazionaleko Antioquiako eskualdeko zuzendaria izan zen. Goi komisarioaren bulegoan Bake Kontseilu Nazionalean idazkaritza lan egin zuen. CEVeKo komisario ohia.

Medikua eta Psikologian doktorea, biktimen arretra psikosozialean esperientzia duena, eta egiaren batzordeetako aholkularia Perun, Paraguiaren eta Ekuadoren, Guatemalako REMHI txostena koordinatu zuen. Aytzina-pako (Mexiko) Giza Eskubideen Batzorde Interamerikarkeko Adituen Taldeko kidea. CEVeKo komisario ohia.

Apaiz jesuita, filosofoa eta ekonomialaria. Kolonbiako lehen bake-laborategiko Magdalenako Mediko Garapen eta Bake Programaren sortzailea, eta CINEPEko zuzendaria izan zen (1987-1993). Bakearen erakuntzan, adiskidetzeta eta biktimen duintasunean egindako lanagatik aintzatzeta. CEVeKo presidente ohia.

SAÚL FRANCO

LUCÍA GONZÁLEZ

CARLOS MARTÍN BERISTAIN

FRANCISCO DE ROUX

Guk informazio-metaketarik ez, bizpen-metaketa [...] izan genuen. Emakumezko zein gizonezko kolonbiarren esperientzia, minena, ausardiarena. Hori da, Batzordearen Azken Txostenaren altxorra, lehengaita. Entzute horretarik, lekukotasun horietatik abiatuta, hitz antolatuta eta sistematiko bihurtuta, herriari eman genion...

... justizia errestituratu horri eusteko konpromisoa dugu. Guztion ongianen, ondasun publikoaren, desberdintasunaren errespetuaren eta balorazioaren erakuntzan, demokraziaren sakontzean eta Kolonbiako munduan egin dezakegun guztian benetan erantzunkidea den parte-hartzeari eusteko. Gerrak irteera bat, bide bat izaten jarrai ez dezan. Eta munduari eskatzea...

[...] errekonozimendurako esparru sozial bat, urteetan zehar jendeak bere bihotzaren gorde behar izan dituen ehunka mila esperientzia indibidualentzat. Batzordearen estrategietako bat biktimengana hurbiltzea zen. Lurraldeetara, komunitateetara, baita lurralde ikusezina den erbestera ere. Gatazka armatuaren ondorioz herrialdeetara irten behar izan zuten jendearengana, eta jende askok esan zigun:

Mesedez, gerra gehiagorik ez. Mesedez, ez lagundu Kolonbiari beste preso batekin gerrarako. Lagundu iezaguzue nahi dugun moduko gizarke bat eraikitzen. Desberdintasunean oinarritutako gizarke, elkarrengana grina duten gizarke. Urte haietan, Kolonbiako 180 pertsona argitan zen edo oheratzen ginen 120 pertsonaren sarraskie, bahiketari, positibo faltsuak... buruzko informazioa telebistari ikusiz edo irratian entzuz. Eta hori pelikula bat balitz bezala bizi izan genuen, telenobela bat, gurekin zerikusirik ez zuena. Eta orduan galdera sakon hauek egingo nituzke:

"multzo organiko bat, ez supermerkatuko zerrenda bat."

"hemendik, narkotrafikoaren gaian lagun diezagutela."

"zergatia azaltzen duen egia bat nahi dugu".

"Zein aurpegiarekin aurkezten gara munduaren aurrean gizarke gisa?"

Proposamen-multzo organiko bat, gatazka armatua gainditzeko ez ezik, bakean dagoen gizarke batera iristen saiatzeko ere.

Narkotrafikoa irauteko faktore berritzaile bat da Kolonbiako, gerra guztiak elikatzen dituenak, alde guztietako talde armatuak elikatzen dituenak, politika zeharkatzen duena, ekonomia zeharkatzen duena, guztiok gaituena, baina ezin duguna munduak laguntzen ez badigu.

Izan ere, hori ez errepikatuko neurriak, eta ez errepikatzea soilik asmo diskurtsoa ez izatea, zergatiaren azalpenetik baino ezin daitezke etorri; praktika politikoa baten parte izan behar du.

Nor gara gu? Nazio gisa hori guztia gertatzea onartu baikenuen.

Itxiera

EDUARDO ÁVILA NAVARRETE
Kolonbiako enbaxadorea Espainian

Agur bero bat ematen diet, sentimendu handiz, elkarriketa horien erdigunea diren erbesteko biktimiei [...] Erabateko Bakearen esparruan, gobernuak konpromiso handia du Bakea betetzeko eta ezartzeko, eta konprometuta dago Egiaren Batzordearen gomendioekin ere. Erbesteko biktimiekin batera landutako beste planteamendu handi bat haien parte-hartzea da, haien ideiak, eraldaketa baterako eta Kolonbiari aldatzea bat emateko.

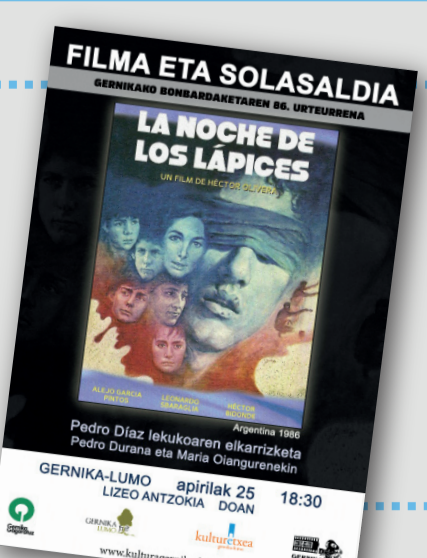
José María Gorroño Etxebarrieta izan eta Maria Ojangueren lidgorasekin

Gernika Zine Kluba

PEDRO DURANA UNTZILLA
Zuzendaria eta gidatzailea, Gernika Zine-Klubeko kidea

"La noche de los lápices" filma. Zuzendaria Héctor Olivera (1986).
Filma izen berekin ezagutzen den benetako gertaera birstortzen du. 1976ko irailaren 16an, Argentinako azken diktadura militarren lehen hilabeteetan, La Plata hiriko zazpi nerabe bahitu, torturatu eta hila zituzten ikasle-txartel bat eskatzeagatik.

Jardunaldien antolatzaileak:

